

Syntax češtiny, cvičení 2.
číst: Haegeman 21-46
vypracovat na 6.10.2022

1. Shoda.

Představte si, že si přivyděláváte výukou na kurzu češtiny pro cizince. Vysvětlíte, že v češtině existuje způsob, jak tvořit jednoduché věty pouze za pomoci slovníku --- stačí seřadit subjekt, sloveso a objekt za sebe (pokud je objekt středního rodu nebo neživotné maskulinum). Věty pak vypadají asi takto:

- (1) a. Petr řídit auto.
- b. Bobr kácet strom.
- c. Jana vidět Měsíc.

Věty jsou sice srozumitelné, ale nejsou perfektní. Vysvětlíte, že existuje pravidlo shody mezi subjektem a predikátem: subjekt a predikát se v češtině shodují v osobě a čísle. Ukážete to na příkladech jako (2).

- (2) a. Petr říd-í auto.
- b. Bobr kác-í strom.
- c. Jana vid-í Měsíc.

Další bod na programu jsou různá slovesa, která modifikují význam hlavního plnovýznamového slovesa, např. *muset*, *moci*, *začít*, *přestat* a taky budoucí čas. Proberete slovíčka a vyzvete třídu, aby zkusili tvořit nějaké věty. Student A vytvoří větu:

- (3) Petr mus-í říd-í auto

Úkol 1: Jaké pravidlo použil Student A k umístění shody? Tzn. formulujte takové pravidlo, které vede k větám 2 a 3. Použijte dané pravidlo a tvořte podle něj věty i s jinými pomocnými slovesy.

Student B nesouhlasí a navrhne alternativu (4).

- (4) Petr muset říd-í auto.

Úkol 2: Jaké pravidlo použil Student B k umístění shody? Tj. najděte takové pravidlo, které vede k větám 2 a 4. Použijte dané pravidlo a tvořte podle něj věty i s jinými pomocnými slovesy.

Úkol 3: Formulujte pravidlo P, které vede ke správně utvořeným větám (5).

- (5) a. Petr cvič-í.
- b. Petr začn-e cvičit.
- c. Petr mus-í začít cvičit.
- d. Petr bud-e muset začít cvičit.

Úkol 4: Jaký výsledek očekáváte podle pravidla P ve větách, kde je z důvodu tzv. aktuálního větného členění změněn nepříznakový slovosled, např.:

- (6) *Přestat kouřit muset Petr už dnes, (začít cvičit až zítra)*

2. Podmínkové věty.

K větě oznamovací lze v češtině většinou vytvořit odpovídající větu podmínkovou; ta říká, že pokud nastane děj vyjádřený v podmínkové větě, pak věta hlavní platí. Následující dvojice příkladů v (7) obsahuje jeden způsob tvorby podmínkových vět.

